

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 38 ■ שבט תשנ"ו ■ מברואר 1996

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין
המערבת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

בפתח הדברים ברצוני להקדיש מספר מילות סיכום לפעולותיה המגוונות של ועדת האתיקה שליד ועד מחוז תל-אביב שהרי כהונתה האחרונה בת ארבע השנים נסתיימה לאחרונה פורמלית.

ארשה לעצמי בהקשר זה גם נימה אישית שכן כיהנתי ב-12 השנים האחרונות ברציפות כיו"ר ועדת האתיקה. תקופה ממושכת זו בתפקיד כה רגיש נתנה לי סיפוק אישי ומקצועי רב מחד ניסא ומאידך, ליוו אותי בתפקידי כיו"ר הועדה לבטים מצפוניים לא קלים כשנאלצתי לעתים קרובות להתמודד, לגבש עמדה ולהחליט, יחד עם חברי הועדה, החלטות קשות ונוקבות.

אני סבור שפעולת הועדה במשך השנים תרמה רבות להשלת והעמקת נורמות אתיות ראויות בציבורנו, על-מנת לקדם את רמת המקצוע ולשמור על טהרתו.

וכעת לדיווח קצרצר לגבי פעולות הועדה שכללו טיפול באלפי תלונות ופניות כנגד עמיתים למקצוע יוהגשו הן ע"י הציבור הרחב והן ע"י חברים למקצוע ו/או בתי משפט ומסודות המדינה. ראוי לציין כי הועדה טיפלה וקידמה רבות את נושא מתן חוות דעת לשאילתות שהוגשו אליה הן ע"י צבור עורכי הדין והן מהצבור הרחב בתחומי האתיקה וכשהמדובר הוא במאות ואפילו באלפי שאילתות ואין בלבי ספק ש"מוסד" זה תרם רבות הן להבהרת בעיות אתיות והן למניעת עבירות בתחום זה.

ואחרון אחרון חביב אני מציין לחיוב את הוצאת 37 גליונות "עט ואתיקה", אשר עסקו במכלול בעיות האתיקה בחינת "הגדלת תורה והאדרתה" ושבה נטל חלק חשוב ומרכזי חברנו עו"ד יאיר בן-דוד, מנכ"ל לשכת עורכי הדין לשעבר.

גליון זה מס' 38, חותם איפוא את פעולותיה של ועדת האתיקה הקודמת ולו על קצה המזלג וכמוכן שאני מאחל הצלחה לועדה החדשה שנבחרה לפני כ-3 חודשים בראשותו של חברנו עו"ד אלקס הרטמן ואני סמוך ובטוח כי אכן תמשיך ב"עבודת הקודש" של שמירת המקצוע והעלאת רמתו האתית.

שלום בברכה,
עמוס נצר, עו"ד

פסק דין משמעותי

איסור הקלטה ע"י עורך דין בעת דיון בערכאה שפוטית

העובדות: עורך הדין ייצג קבלן בפני רשם הקבלנים שהנו בעל סמכות משפטית או מעין משפטית על פי חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות התשכ"ט-1969. במהלך הדיון וללא ידיעה ו/או הסכמה של רשם הקבלנים, הקליט עורך הדין בעזרת רשמקול ובסתר את מהלכו. רק בשלב מאוחר יותר הודיע עוה"ד על פעולתו האמורה לרשם הקבלנים.

פעולתו האמורה של עוה"ד נעשתה בניגוד להוראות כלל מס' 22 לכללי האתיקה המקצועית הקובעת כדלקמן:

22 (ב') "עו"ד המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט". בית הדין קבע בבואו להעריך את העדויות שהיו בפניו כי שמע את גירסאות הצדדים, עיין בתמליל ההקלטה ובפרטיכל הישיבה ומסקנתו היתה כי אכן הנאשם

מכאן, לדעתו, יש להגביל איסור ההקלטה רק בקשר עם עבודתו המקצועית ולשנות בהתאם לכך את הכלל האמור.

חוות דעת ועדת האתיקה: ועדת האתיקה שקלה את הפנייה והגיעה למסקנה שיש להמשיך לקיים את עיקרון איסור ההקלטה החל על עו"ד כנקוב וכאמור בכלל 22 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986, על כל פסקאותיו. הטעם לכך הוא שהמעבר בין יחסים אישיים של עורכי דין ליחסים משפטיים הינו קל ביותר ועל כן יש להקפיד על האיסור הגורף לפי המצב החוקי הקיים.

עורך הדין והלקוח שכ"ט בתביעת נזיקין

העובדות: גורף דין פנה לוועדת האתיקה בשאלה הבאה:

בעת שנפסק לתובע סכום מסויים בצרוף שכ"ט הרי שכה"ט הנפסק לו הנו ע"פ החוק בשיעור של 13% ואילו אם המשפט מסתיים בפשרה לפני מתן פסה"ד הרי שיעור שכה"ט הינו 11%.

שאלת עוה"ד הינה האם עליו לגבות את שכר טרחתו מכל הסכום שמשלמת הנתבעת או רק מהסכום נטו לפני שמתווסף אליו שכה"ט.

ועדת האתיקה מצאה לנכון להעביר הסוגיה לחוות דעת ועדת האתיקה שליד הוועד המרכזי ולנה עמדתה ועמדת הוועד המרכזי, אשר החליט כי במידה ולא הוסכם אחרת הרי שכה"ט (כאשר הוא נקבע ב- % ולפי התוצאות) ייגבה מהקרן שנפסקה בצרוף ריבית והצמדה בלבד.

עורך הדין ולקוחו עמדת עורך דין המייצג לקוח שהגיש תביעה לביהמ"ש ושניתק עמו הקשר

העובדות: עורך דין פנה לוועדת האתיקה וביקש את חוות דעתה לגבי לקוחה שהינה חברה בע"מ. ע. מ. ושהגישא באמצעותו ערעור של שומות מ. ע. מ. בביהמ"ש המחוזי בצנרת. החברה הפסיקה פעילותה, סגרה את עיסקה ואינה משתפת עמו פעולה יותר.

עוה"ד ביקש מביהמ"ש, בנסבות אלה, לשחררו מייצוג החברה, אך ביהמ"ש דחה את הבקשה והציע לו עבור לקוחתו הצעת פשרה של הקטנת השומה ב-50% ולחלופין אם ידחה את הצעת

החל להקליט את הנאמר בישיבה ללא אישור רשם הקבלנים ומבלי שרשות זו נתקבלה כלל. כמו כן קבע בית הדין עובדתית כי מלכתחילה בקש הנאשם להסתיר את הרשם קול.

עוד קבע בית הדין כי לדעתו אין חשיבות לשאלה אם הדיון היה מעין שפוטו או אדמיניסטרטיבי גרידא אליבא דידו אין הבדל בכך שכן מטעמי נימוס וכבוד מקצועי צריך היה הנאשם לבקש רשות להקליט את הישיבה ו/או לפחות להודיע לרשם הקבלנים על כך במפורש.

ושבו לדברי בית הדין אין זה משנה – אליבא דדעתו אם הנאשם האמין בכך שהרשם יראה את המכשיר או שהתכוון לנצל אי תשומת לבו של הרשם למכשיר.

בין כך ובין כך אסור היה לנאשם, לדעת בית הדין, להקליט את מהלך הישיבה ללא רשות לכך. ביה"ד סבר כי בכך עבר הנאשם עבירה של התנהגות הפוגעת במקצוע ועל כן יש מקום להרשיעו וכך עשה.

יצוין כי הנאשם הורשע במסגרת פסק הדין גם בעבירה נוספת שאין ענינה זהה להרשעה בנושא ההקלטה, אלא בנושא עשיית פרסומת בגליון עתון. גור הדין שהוטל עליו בגין שתי העבירות כאחד היה של הוצאה מהלשכה לתקופה של שנה וחצי כשממנה רק תקופה של שלושה חודשים הוצאה בפועל והיתרה על תנאי למשך 3 שנים שבהן לא יעבור הנאשם עבירות שיש בהן פרסומת, התנהגות בלתי הולמת או עבירה שיש בה משום קלון וכמו כן הוטל עליו תשלום הוצאות הקובל בסכום של 1,500 ש"ח.

עוה"ד ועמיתו למקצוע

השגה על האיסור הגורף של איסור הקלטת עורך דין ע"י עמיתו

העובדות: כלל 22 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986 אוסר בסעיף א' שלו, בין היתר, להקליט שיחה עם עו"ד אחר אלא בידיעתו.

עו"ד פנה לוועדת האתיקה וטען כי האיסור נראה לכאורה כגורף מידו. לדעתו אין מקום להחילו כאשר בין עוה"ד נוצרו יחסי מזיק-ניזוק (בתחום האזרחי) או יחסי עברייני-קורבן (בתחום הפלילי). ואין לדעתו נפקא מינא אם יחסים אלה נוצרו אגב עבודתם המקצועית אם לא – שהרי לדעתו איסור גורף כזה עלול לקפח את עורך הדין ולשלול ממנו את זכותו להבאת ראיות כשרות לערכאות.

הפשרה יקבע ביהמ"ש את התיק להוכחות.

בעקבות עמדת ביהמ"ש שלח עוה"ד מכתב לחברה ולבעלי מניותיה (מנהלים אין לחברה ולא מונו) אך המכתבים חזרו בלתי נדרשים. עורך הדין שואל כיצד עליו לפעול בנסבות אלו.

חוות דעת ועדת האתיקה: לאור ההלכה שנקבעה בזמנו בביה"ד הארצי המשמעתי של לשכת עוה"ד, הרי שלפי יפוי הכח המקורי מטעם החברה המצוי בידי עוה"ד הינו דשאי, בנסבות המקרה, להסכים בשם החברה להצעת ביהמ"ש אם הינו סבור שזו ההצעה הטובה ביותר לזכות מרשתו.

עוד סברה הועדה כי בהעדר קשר עם מרשתו ואם אכן יישמע התיק, ייתכן והנוק שייגרס למרשתו יהיה קשה פי כמה, אם לא ייעתר עוה"ד להצעת ביהמ"ש ונמצא הלקוח נפסד.

זסיון

הקיימת חובת גילוי של עורך דין להודיע לצד שכנגד את שם מרשתו, אם הוא מתבקש לכך

העובדות: לקוחו של עוה"ד נפגע בעת שהותו במועדון לילה. עורך הדין של הלקוח פנה לאותו מועדון ולאדם נוסף בו בדרישת פיצויים עבור מרשו.

בתשובת ב"כ המועדון והאדם הנוסף נאמר:

"בשם מרשתי החבי' המנהלת את המועדון..."

ובקטע נוסף כתב כי: "שני אנשים מסוימים שלגבי אחד מהם תבע עוה"ד פיצויים יחד עם החברה מועסקים כשכירים אצל החברה".

עוה"ד של הלקוח שנפגע, כאמור, ביקש מב"כ החברה לגלות לו את שם החברה המפעילה את המועדון אולם האחרון סרב לכך.

חוות דעת ועדת האתיקה: הועדה סבורה כי אין מקום לחייב את עוה"ד של החברה המנהלת את המועדון לגלות את שמה ובסורבו לגלות את שמה אין עבירה אתית.

יחסי עובד-מעביד של עו"ד בחברה שכ"ט עו"ד שכיר בחברה שנכנסה לקשיים וזכויות עוה"ד בהקשר זה

העובדות: פנתה אלינו עורכת דין שהיתה שכירה בחב' לבניה שהינה חברה פרטית.

מסגרת עבודתה בחברה היתה של עובדת שכירה המקבלת משכורת חודשית.

בחדשים האחרונים נכנסה החב' לקשיים גדולים ועוה"ד לא קיבלה את המשכורות המגיעות לה לגבי 3 חדשים.

חדשים ספורים לפני כניסת החברה לקשיים עשתה עוה"ד עבור החברה הסדר עם בעלי הבנין בו נמצאים משרדי החברה, ושקיבל תוקף של פס"ד, לפנינו משרדי החברה.

לאחרונה הוסבר לעוה"ד כי קיים עו"ד המוכן לטפל בתיקי החברה, היא שוחחה עימו, כשהוא מבחיר לה שיטפל באותם תיקים רק אם יגיע להסדר כספי עם החברה. בפועל נוצר מצב של פיטורי עוה"ד והיא מחפשת עבודה אחרת.

שאלת עוה"ד היא מה היא מחויבות שלה לגבי תיקי החברה (המעבידה) לרבות מחויבותה לגבי תיקים פרטיים של בעל החברה בהם טיפלה עבורו במסגרת עבודתה בחברה ללא קבלת שכ"ט.

שאלה נוספת של עוה"ד הינה שבמסגרת פרויקט ספציפי של החברה שניבנה במסגרת ליווי בנקאי ערכה האחרונה חוזים עם הלקוחות כשהיא מייצגת את החברה.

חלק מההסכם עם החברה חייב את הלקוחות לשלם לה שכ"ט ורבים עשו כן, עם זאת, הרוכשים היו גם מיוצגים ע"י עו"ד מטעמם ושאלתה היא אם יש לה מחויבות כלפי הרוכשים.

חוות דעת ועדת האתיקה:

1. אשר לתיקי החברה בהם טיפלה הפונה כעו"ד שכירה, אין לה שום מחויבות להמשיך ולטפל בהם כל עוד לא שולמה לה משכורת.
2. אשר לתיקי הלקוחות של הפרוייקט המיוחד שבהם גבתה גם שכ"ט עו"ד מהם למרות שהיו מיוצגים ע"י עו"ד. קיימת התחייבות מצידה לרישום הדירות ע"ש הלקוחות בפנקסי המקרקעין ועליה לקיים מחויבות זו.

עיסוקים אסורים

עורך דין אינו רשאי לתת יעוץ כלכלי בשכר בתוך תחומי משרדו

העובדות: עורך דין, בעל השכלה אקדמאית בכלכלה ומינהל עסקים, אשר עסק בתחומי מקצוע אלה ורכש בהם ידע ונסיון בטרם היתנו חבר בלשכה, פנה לוועדת האתיקה בשאלה, האם הוא רשאי לתת ללקוחותיו יעוץ כלכלי בשכר.

במכתבו לוועדה מצוין עורך הדין:

שאין היא יודעת על קיומה של הצוואה החדשה. מצב זה יוצר סיטואציה של ניגוד עניינים, ועל כן אבקש הנחייתכם כיצד עלי לנהוג:

א. האם אני רשאית, או חייבת, לגלות לבת הבכורה כי אמה ביטלה את הצוואה הראשונה, והכינה אצלי צוואה אחרת?

ב. האם אני רשאית, או חייבת, למסור עותק מן הצוואה החדשה לבת הבכורה, שהיא יורשת גם עלי-פה, אם הבת תדרוש זאת?

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדיעה, כי חובת החסיון המוטלת על עורכת הדין אוסרת עליה להביא לידיעת הבת הבכורה את עצם קיום הצוואה המאוחרת שערכה אמה.

בסיבות העניין, נראה לוועדה כי ראוי שעורכת הדין תימנע בכלל מייעוץ לבת הבכורה, המתבססת על הצוואה המוקדמת, כאשר היא מנועה מלגלות לה את עובדת קיום הצוואה המאוחרת ותוכנה.

רוח ההתנדבות של עורך דין

העובדות: המערכת מצאה ליכון להביא בפני צבור החברים לא רק הלכות הנפסקות גבי המותר והאסור על עורך דין במהלך עבודתו המקצועית אלא גם גילוי של ההתנדבות מעבר ליחסים רגילים של שירות מקצועי ללקוח.

המדובר הוא על עורך דין זרסקי מנחם מרחובות, אשר פעל ללא ליאות עבור לקוחות שהסתבכו כלכלית בשוק האפור ולאחר סגירת עיסקם הואשמו על ידי פרקליטות המדינה באישומים פליליים של זיוף וגניבה.

הלקוחות בעקבות הסתבכותם כאמור ופעולות נוספים נגדם נותרו, למעשה, בחוסר כל לרבות העדר אפשרות של הגנה משפטית במשפטיהם השונים.

הלקוחות שיגרו לוועדה מכתב שבו הם מציינים כי עו"ד זרסקי נזקק לטפל בענייניהם ללא תמורה דבר הכרוך בשעות עבודה רבות ומאמץ מקצועי של איתור חומר ופגישות למיניהן והכל ברוח טובה תוך עידודם.

עוד מציינים הלקוחות שבתקופה של טרוניות על דרך עבודתם של עורכי-דין חשוב גם להביא לידיעת הציבור כי קיימים עורכי-דין הקשובים לבעיות ומוכנים להקדיש מזמנם ומרצם לצורך ייצוג אנשים שאינם יכולים להרשות לעצמם ייצוג הולם. אין צריך לומר שעבודת עוה"ד באופן רגיל היתה מיכה אותו בשי"ט בובה ביותר.

אין האמור בהבאת מקרה זה בא לרומם ולפאר עורך דין זה או אחר אלא לציון תופעה חיובית המצויה בין חברינו והראויה להוקרה ולהערכה.

"מתוך קריאת חוק לישכת עורכי הדין וכללי לישכת עורכי הדין (ועיסוקים שאינם הולמים את מקצוע עריכת הדין) התשמ"ז-1987 וכללי לישכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986, ניראה כי התשובה לשאלה זו הינה שלילית, קרי: עו"ד אינו מנוע מליתן ייעוץ כלכלי תמורת תשלום. ככלל ובדואר שלא בנסיבות כפי שנטוּחו לעיל. אולם לאור ספק אפשרי, אבקשכם ליתן חוות דעתכם המקצועית בנדון."

חוות דעת ועדת האתיקה: סעיף 60 לחוק לשכת עורכי הדין התשכ"א-1961, העוסק בעיסוקים האסורים על עורך דין, קובע מפורשות כי עורך דין מנוע מלעסוק בראיית חשבון או "בעסקי מסחר כלשהם אלא במידה שהדבר הותר בכללים". כמו כן אוסר הסעיף לעסוק "בעיסוק אחר שנקבע בכללים כעיסוק שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין". כללי לישכת עורכי הדין (ועיסוקים שאינם הולמים את מקצוע עריכת הדין) התשמ"ז-1987 מכתיבים את הרשימה ומחילים את האיסור גם על עיסוק במקצועו של חוקר פרטי, שמאי מקרקעין ושמאי רכב.

לכאורה, אין באמור בחוק ובכללים כדי למנוע מעורך הדין לעסוק בייעוץ כלכלי בשכר ללקוחותיו, אולם לדעת הוועדה, מנוע עורך הדין מלעשות כן בשל הוראת סעיף 4 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, הקובע כי "משדרו של עורך דין... לא ישמש כל מטרה זולת עבודתו המקצועית של עורך-הדין". לאור הוראה זו, מנוע עוה"ד הכלכלן לתת במשרדו יעוץ כלכלי בשכר ללקוחותיו.

ניגוד עניינים

הרשאי עו"ד ליעץ לנהנה עפ"י צוואה, כאשר הוא מייצג את המצווה עצמו?

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותבת עורכת דין: "לפני מספר שנים פנתה אלי לקוחתי, אישה מבוגרת ועתירת רכוש, כדי להחליף את צוואתה הקודמת, שבה הורישנה רכושה לשתי בנותיה.

בצוואה החדשה היא ציוותה את מרבית רכושה לבתה הצעירה, ואילו לבתה הבכורה היא ציוותה חלק קטן בלבד. באי ייצגתי כל השנים, וממשיכה לייצג, גם את בתה הצעירה של הלקוחה. באחרונה פנתה אלי גם בתה הבכורה לייעוץ, תוך שהיא מסתמכת על קיומה של הצוואה הראשונה, מאחר